

4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму: Закон України від 18 трав. 2010 р. № 2258-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 29. – Ст. 392.

*В. В. Калівошко,
студент II курсу юридичного факультету
Науковий керівник: Ю. В. Алябов,
старший викладач,
Херсонський державний університет*

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ В КОНТЕКСТІ СТ. 299 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

З прийняттям у 2006 році Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» з'явилась відносно злагоджена система правових норм в галузі регулювання утримання тварин в Україні, захисту їх від жорстокого поводження. До прийняття вказаного Закону на законодавчому рівні ці питання не регулювалися, за виключенням норм про кримінальну та адміністративну відповідальність за жорстоке поводження з тваринами. Проте, не дивлячись на величезну кількість випадків жорстокого поводження з тваринами в Україні, що мають місце як з боку приватних осіб, так і органів місцевого самоврядування, більшість правопорушень у сфері жорстокого поводження з тваринами залишаються безкарними.

Відповідальність за жорстоке поводження з тваринами передбачена ст. 299 Кримінального кодексу України та ст. 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення. На наявність кримінальної, адміністративної і цивільно-правової відповідальності вказує ст. 35 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження».

До законодавства України про захист тварин від жорстокого поводження відносяться Закони України «Про захист тварин від жорстокого поводження», «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 року № 2894-III-ВР и т.д. При цьому, Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» є спеціальним законом в вказаній сфері.

У відповідності до ст. 35 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» та ст. 36 Закону України «Про тваринний світ» особи, винні в порушенні законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, несуть адміністративну, цивільно-правову чи кримінальну відповідальність. У разі наявності складу злочину відповідальність за жорстоке поводження з тваринами настає за ст. 299 Кримінального кодексу України.

Кримінально-правова відповідальність за жорстоке поводження з тваринами спрямована на охорону суспільної моралі у сфері гуманного ставлення до тварин.

У відповідності до ст. 299 Кримінального кодексу України, знущання над тваринами, що відносяться до хребетних, вчинене із застосуванням жорстоких

методів або з хуліганських мотивів, а також нацьковування зазначених тварин одна на одну, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів караються штрафом або арештом на строк до шести місяців. Ті самі дії, вчинені у присутності малолітнього караються штрафом або обмеженням волі до двох років.

Слід зауважити, що ця норма була сформульована ще за радянський період, та й не зазнала жодних змін. Оскільки ст. 299 Кримінального кодексу України була прийнята до ухвалення Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження», а вказаний Закон носить спеціальний характер, то він підлягає використанню при кваліфікації за ст. 299 Кримінального кодексу України.

Найбільш розгорнутий коментар ст. 299 Кримінального кодексу України дається в Науково-практичному коментарі Кримінального кодексу України за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила.

Відповідно вказаному Науково-практичному коментарію Кримінального кодексу України, суспільна небезпечність цього злочину полягає в тому, що він посягає на загальноприйняті принципи моральності у сфері поводження з тваринами. Жорстоке поводження з тваринами, знуцання над ними суперечить сформованим у суспільстві нормам гуманного ставлення до тварин і чинному законодавству.

Предметом злочину є будь які хребетні тварини, птахи чи інші живі істоти, які мають кісткових хребет, головний та спинний мозок, кровоносну та нервові системи, незалежно від їхньої належності і того, де вони мешкають та з якою метою використовуються. Закон однаково охороняє тварин, які утримуються в домашніх умовах, в зоопарках, на фермах, тих, які використовуються в сільському господарстві, в цирках, і тих, які безпритульні чи перебувають у природному середовищі.

При детальному розгляді даного злочину, жорстоке поводження з тваринами характеризується проявом в альтернативних ознаках (об'єктивна сторона злочину): а) знуцання над тваринами, або б) нацьковування тварин одне на одного.

Знуцання має місце у разі вчинення діяння, що завдає тварині істотного болю, має характер мучення. Знуцання над тваринами полягає в жорстокому поводженні з ними, в об'єктивно не вимушеному заподіянні їм болі, систематичному побитті, в заподіянні фізичних страждань, залишенні без їжі та води, нанесенні їм ран та каліцтв, впливі термічних факторів та хімічних речовин.

Ознакою злочинного знуцання є застосування жорстоких методів його вчинення тобто таких, які вчиняються особливо болючими способами, шляхом заподіяння травм, переломів кінцівок, термічного чи хімічного впливу тощо. Жорстокі методи знуцання над тваринами характеризуються мученицьким заподіянням їм смерті, отруєнні, катуванням вогнем, позбавленням кінцівок та іншими діями, завідомо пов'язаними із заподіянням сильних страждань, з особливою жорстокістю.

Крім того, жорстокі методи полягають у безжалісному поводженні з тваринами, тривалому впливі на них з метою хворобливого самозадоволення при спостереженні за стражданнями тварини.

Як правило, знуцання проявляється в діях, бездіяльність може полягати в жорстокому поводженні з твариною, яке може бути вчинено у залишенні тварини без їжі, води з боку особи, яка повинна піклуватися про тварину.

Знуцання визнається законом і діяння, що має характер мучення, вчинене з хуліганських мотивів. Ця суб'єктивна ознака є альтернативою застосування жорстоких методів його вчинення, але на практиці частіше має місце їх поєднання, але необов'язково.

Для кваліфікації злочину не має значення, вчиняються такі дії щодо своїх власних тварин, або тих, які належать іншим особам (організаціям), або тих що не мають господаря чи знаходяться у природному середовищі.

Однак ознаки цього злочину відсутні при відстрілі тварин на полюванні або іншому видобутку диких тварин, а також при забої домашніх тварин чи при використанні їх для медичних експериментів, якщо це здійснено з дотримання відповідних правил. Такі правила вказані у Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження», та й нехтування ними дозволяє кваліфікувати дії за ст. 299 Кримінального кодексу України.

Нацьковування тварин одна на одну – це дії, спрямованні на те, щоб примусити чи привчити тварин битися між собою, кусатись, нападати на інших диких чи домашніх тварин заради втіхи або коли проводяться собачі або півнячі бої. Нацьковування проявляється в заохоченні тварин до взаємного нанесення ран, загризання і т.д.

Я вважаю що треба посилити відповідальність за організацію незаконних заходів щодо нацьковування тварин одна на одну. І вжити всі можливі заходи за скасування проведення цих «азартних ігор».

Злочин згідно даної статті є закінченим в момент скоєння будь-якого із зазначених діянь незалежно від настання наслідків (смерті тварини і т.д.). Заподієрна шкода перебуває за межами складу злочину, але може бути врахована при визначенні покарання.

Виховання гуманного ставлення до тварин є важливою складовою етичного, культурного та екологічного виховання громадян.

Виховання гуманного ставлення до тварин передбачає формування високого рівня еколого-етичної свідомості та культури громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України у редакції від 02 березня 2014 р. [Електронний ресурс]. Адреса доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінальний кодекс України у редакції від 28 лютого 2014 р. [Електронний ресурс]. Адреса доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження» у редакції від 11 червня 2013 р. [Електронний ресурс]. Адреса доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3447-15>
4. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України № 429 від 30 вересня 2010 р. «Про затвердження Порядку утримання та розведення диких тварин, які перебувають у стані неволі або в напіввільних умовах» [Електронний ресурс]. Адреса доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1384-10>
5. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. / За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2013. – 1224 с.
6. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України. – Київ: А.С.К., 2013. – 456 с.
7. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник / М. І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов та ін.; За ред. проф. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.